

Tekstografie – na pograniczu tekstu i obrazu

Prezentowanemu numerowi „Sztuki Edycji” patronuje ukute specjalnie na tę okazję określenie – **tekstografie**, którego wieloznaczność i swego rodzaju nieukonstytuowanie wydają się jednak dobrze harmonizować z mnogością zagadnień i wątków, problemów i możliwości zwyczajowo związanych z domeną książki. Po przewrocie wizualnym kwestie funkcjonowania tekstu i obrazu w graficznej przestrzeni książki w oczach badaczy skomplikowały się i otworzył się przy tym szereg nowych, wartych naświetlenia problemów, a wcześniejsza waloryzacja kultury popularnej w badaniach humanistycznych przyniosła zainteresowanie takimi odmianami książek wizualno-tekstowych, jak komiks czy powieść graficzna. Coraz bardziej rośnie także świadomość znaczenia wizualności projektów typograficznych, czyli semantyki typografii (dla której być może odległym źródłem jest klasyczna już dziś refleksja Marshalla McLuhana o medium jako przekazie). Równocześnie jako wyzwanie wciąż przed badaczami stoją tradycyjne problemy edytorskie, dotyczące chociażby adekwatnego do czasów najnowszych wydawania tekstów dawnych czy też transformacji wielowiekowej spuścizny tekstowej na nośniki cyfrowe. Tego typu różnorodne zagadnienia stały się płaszczyzną dla ubiegłorocznej konferencji naukowej zatytułowanej „Tekstografie”.

Według Eugeniusza Smolińskiego na początku była litera i właśnie to stwierdzenie stało się niejako pretekstem do przyjrzenia się, jak – w najbardziej bezpośrednim wymiarze – mówi książka. Powołany z tego powodu Komitet Organizacyjny zaprojektował więc spotkanie, którego celem było podjęcie próby opisu zasad, norm i praktyk w kształtowaniu edytorskiej korelacji między literą (nośnikiem znaczenia) a tworzywem przekazu. Obrady prowadzone w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu

Wrocławskiego 13 i 14 maja 2019 roku z udziałem specjalistów reprezentujących różne dziedziny badawcze udowodniły, z jak wieloaspektowym, obiecującym i przede wszystkim aktualnym zagadnieniem mamy w tym wypadku do czynienia.

Szczególony charakter konferencji zapewniły przygotowane przez studentów i pracowników wrocławskiej Akademii Sztuk Pięknych wydarzenia towarzyszące, w tym tak dobrze wpisująca się w założenia obrad i jednocześnie wskazująca szersze ich perspektywy wystawa „Słowo i obraz”.

Pod wspólnym hasłem „Tekstografie – edytorskie przestrzenie tekstu i obrazu” zebrano więc m.in. refleksję na temat znaczenia i granic cytatu, wagi imiesłowów i interpunkcji czy ukształtowania typograficznego w rękopisach i starodrukach, cyfryzacji i edytorstwa naukowego, książki artystycznej oraz relacji słowa i obrazu w różnego rodzaju publikacjach. Należy zwrócić przy tym uwagę, jak silnie obecne są w namyśle badaczy elementy wizualne, towarzyszące literze i stanowione przez nią: od semantyki typografii i ilustracji począwszy, przez (współ)pracę tekstu i obrazu w komiksie, książce artystycznej i akcydensie, skończywszy na okładkach i obwolutach. Wśród tych, a także innych poruszanych wątków nierzadko pojawiały się głosy o niedoskonałości dostępnej aparatury, braku regulacji czy charakterystycznych dla pism z następnych epok, a nadal nierozstrzygniętych problemach, z którymi nieustannie mierzą się edytorzy.

Ubiegłoroczne obrady oraz artykuły zebrane w nowym numerze „Sztuki Edycji” w naszym odczuciu są jedynie rodzajem prolegomeny do rozważań nad najbardziej palącymi problemami dotyczącymi miejsca i roli szeroko rozumianego znaku w przestrzeni różnego rodzaju przekazów. Chcielibyśmy myśleć o nich jako o początku pewnej tradycji spotkań i dyskusji, które w dalszej perspektywie pozwolą być może część z już postawionych problemów rozwiązać, a nawet wypracować standardy i normy postępowania w sytuacjach najbardziej dyskusyjnych.

Opisane wyżej zagadnienia podejmuje *gros* pomieszczonych w prezentowanym numerze „Sztuki Edycji” artykułów. Uzupełniają je teksty materiałowe, skoncentrowane wokół zagadnień bliskich idei tekstograficznej. Oddając je wszystkie w ręce Czytelnika, liczymy, że otworzą one drogę do szerszej dyskusji i dalszych poszukiwań na wyznaczonym w ten sposób gruncie.

*Marcin Czerwiński
Inez Kropidło
Olga Taranek-Wolańska*